

A földvár II. része a középső nagy ároktól DK-re kezdődik. Két hosszanti oldalát sánc zárja le, amely itt is a középső nagy árok fölé húzódik, annak felső végéhez kissé bekanyarodik. A háromszög alakú terület DK-i vége (a domb alakjának megfelelően) erősen összekeskenyedik. Az őskori telep végét jelző perem itt alig észrevehető, keskeny nyereg felett kanyarodik. A nyereg után keskeny, alig pár méter széles természetes gerinc folytatódik, de ez már kívül esik a földvár területén. A nyereg mai, alig észrevehető alakját bizonyára újkori feltöltéstől kapta, melyhez két oldalról, különösen az ÉK-i oldal felől, igen mély, valószínűleg természetes eredetű árok húzódik fel.

A II. rész Ny-i sarkában a sánc megszakad, és kb. 50 m hosszú részen erődítésnek semmi nyoma, ezáltal ez a várrész erről az oldalról védelem nélküli, nyitott. A belső terület törés nélkül, azonos magasságban folytatódik a vártól DNy-ra eső fennsík felé. Az I. és II. részt elválasztó mély árok is csak eddig tart, folytatása nincs, a két várrész közötti árok tehát nem teljes. Ugyanakkor az I. és II. részt Ny és DNy felől kísérő mély árkok, bár azonos irányúak, de megszakadnak, nincsenek összekötetésben egymással. Későbbi kutatásnak kell tisztázni, volt-e itt is árok és utólag töltötték-e fel, bár ez eléggé valószínűtlen, túl nagyok tűnik a nyitott, sánc nélküli rész. A vár védelme szempontjából ugyanis erre szükség lett volna. Annyi bizonyos, hogy a 18. század második felében is ez volt a helyzet, és az egész dombtető szántóföld volt.³⁴ A II. várrész területe a Ny-i bizonytalan lezárás miatt nem pontosítható. Hosszanti (ÉNy-DK) irányú átmérője 195, legnagyobb szélessége kb. 115 m, területe kb. 1,53 ha.

Az egész földvárat Ny és DNy felől kísérő (bár középen megszakadó), igen mély árok külső oldala különösen sok és bonyolult vízmosással szaggatott. Ez arra mutat, hogy az árok természetes eredetű, de vár felőli oldalát az őskorban feltehetően kiegyenesítették a vár kialakításánál.

A földvár teljes hossza 415, szélessége 120, területe (a teraszok nélkül) kb. 2,88 ha.

Felmérését 2003. szeptember 22.–november 3. között, feleségem segítségével végeztem el, összesen 7 napos terepmunkával.

NOVÁKI GYULA

410. Vállaj, határátkelő

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) U, V, Sza, Á

2003. április 10–22. között tártuk fel a határállomásra vezető gázvezeték munkálatainak megkezdésekor megfigyelt régészeti lelőhelyet.

A gázvezetéknek a határállomás felé eső szakasza mintegy 300 m hosszán, a jelenlegi úttól 8–10 m-re ha-

lad. Ezután (a csatornán átvezető híd után) az árok az útpadkába, vagyis már az útépitéskor bolygatott területre került, ezért régészeti lelőhelyet nem érint. A másik szakaszon folyamatosan, kisebb-nagyobb kihagyásokkal kerültek elő az objektumok a közelítőleg 1,5 m széles, meglehetősen girbegurba árokban.

Itt is találtunk a határátkelő területén feltárt középső neolitikus lelőhellyel egykorú, elfolyó objektumokat változó mennyiségű (részben festett díszű) anyaggal. Ezek a gödrök inkább a falu felé eső részben voltak.

Feltártunk egy késő vaskori házat, egy szabadon álló kemencét, egy fél kutat és kevés gödörészletet.

Egy gödörészlet képviselte a császárkort.

Találtunk Árpád-kori ház- és gödörészleteket kevés leletanyaggal.

A leletmentésen dolgozott Mester Andrea gyűjteménykezelő, Bocz Péter ásatási technikus, Szinyéri Péterné és Takácsné Varga Ágnes restaurátorok.

ALMÁSSY KATALIN – ISTVÁNOVITS ESZTER

411. Vámoscsalád, Alsó-Kendersze

(Vas megye) Kk

A Győr és Szombathely közötti 400 kV-os távvezeték Vas megyei szakaszáról készülő régészeti hatástanulmány elkészítéséhez terepbejárást végeztünk a nyomvonalon. A vizsgált terület részben növényzettel fedett.

A 0258/1 helyrajzi számú ingatlanon késő középkori telep nyomait regisztráltuk (30. sz. lelőhely).

ILON GÁBOR

412. Várbalog határa

(Győr-Moson-Sopron megye) B, Ró, Á

2003. április 26-án hatástanulmány készítése érdekében terepbejárást végeztünk a településen. A Várbalognak tartozó *Albertkázmérpusztán* összesen 11 lelőhelyet határoztunk meg.

A *Legelő-dűlők* nevű határrészben három, római kori kerámiával jelzett lelőhelyet regisztráltunk. A *Hosszú-dűlők* nevű határrészben egy római és bronzkori leletekkel igen sűrűn fedett; egy római kori leletekkel igen sűrűn fedett, valamint egy római kori és Árpád-kori leletekkel jelzett lelőhelyet találtunk. A *Rába-szántók* nevű határrészen egy Árpád-kori házikerámiával jelzett lelőhelyet határoztunk meg. Egy másik területen egy egykori villa nyomaira bukkantunk, egy 420×220 m kiterjedésű római kori kerámiát gyűjtöttünk. A *Róka-dűlőben* egy ÉK-DNy irányú dombon, tszf. 127,3 m magasságban 200×150 m kiterjedésű területen római kori kerámiát találtunk. A *Kázmér feletti dűlő* elnevezésű határrészben két római kori lelőhelyre bukkantunk.

A település egyéb határrészein összesen 7 lelőhelyet regisztráltunk.

Az *Iskola-dűlőben* egy 420×200 m kiterjedésű területéről nagy mennyiségű bronzkori leletet gyűjtöttünk. A *Major-dűlőben* két (400×150 és 200×100 m) római ko-

34 I. katonai felmérés XII / XX.